

ПОЛОЖАЈ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ КАТАСТАРСКОГ ГЕОМЕТРА У СЛУЖБИ И У ДРУШТВУ

*Реферат геодете г. Рикарда Ганса на конгресу Геометара и
геодета у Новом Саду*

Сарајевска Секција нашег Удружења, сазнавши да јој је додељен колико частан толико и тежак задатак, да реферише пред овим форумом о „данашњем положају геомегра у служби и у друштву“ била је у двоумици: или да се захвали на додељеној јој части и указаној пажњи, с разлога што је тема по првобитној замисли Главне Управе била и сувише свестрана и обимна, или пак да од Главне Управе тражи одобрење, да се несавладиво градиво те теме сведе до границе савладивости.

Уваживши разлоге Секције, од којих је најглавнији тај, да је услед већ поодмаклог времена више било немогуће прикупљати упоредне податке о социјалном и материјалном положају наших колега свих струка, не само у нашој држави, већ и ван исте, Главна је Управа дала Сарајевској Секцији разрешене руке и одобрила је одржавање тог реферата под скраћеним видиком и у скраћеном обиму.

Ми ћемо дакле, настојавши да при томе будемо што реалнији и што објективнији, анализирати тему; „Положај југословенског катастарског геометра у служби и у друштву“.

Та се тема даје анализирати на два начина:

Први би начин био тај, да не прелазимо оквир строге конкретности и да се не вежемо ни за какве друге компоненте ван тог, чисто материјалистичког, оквира. Но по нашем мишљењу овакав оквир не би био довољно свестран, па стога не би могао бити ни довољно објективан, и сваки реферат и свака дискусија унутар тако уског оквира не би нама могла дати ништа друго од опетованог понављања извесних наших, до сада већ до стереотипности дискутованих, материјалних невоља.

Далеко сам од тога, да омаловажавам интензивност и пожртвовност акције, која је до сада у том правцу вођена од стране нашег Удружења.

Ни један од нас не сме и неће заборавити заслуге оних наших колега, који су се у тој досадањој акцији истакнули до самоодрицања. Ни један од нас неће и не сме заборавити да су они, и то у најтежим нашим данима, успели да се ипак исправе неке од наших материјалних невоља.

Али, нас не тиште само материјалне невоље, нас тишти, болно и осетно, чињеница да југословенски катастарски геометар не заузима ни у служби ни ван исте, онај социјални

положај, онај углед у друштву, онај животни и етични стандард, који њему доликује и припада и на који он има непобитно право по својој стручној спреми и по свом свестраном конструктивном и важном задатку који он извршава за добро државе и друштва. Индивидуалне утешне појаве, у којима геометар својим личним радом и својом личном умешношћу успе, да себи бар у друштву, оствари онај положај који доликује и припада нашем сталежу, не може да мења суштину предње, опћенито постављене тврдње.

Под овим видиком покушаћу да дајем кратку анализу повереног Сарајевској Секцији реферата. Настојаћу да при томе будем што објективнији, али ће ипак бити неизбежно, да се дотакнем, дакако добронамерно, извесних горких истина а једино у циљу упозорења. Зато унапред молим претпостављене да у том неизбежном регистровању извесних болних тачака, које спадају у њихов делокруг, не виде никакву злонамерну или демагошку тенденцију, а присутне колеге молим да мени не замере када према њима будем потпуно искрен.

Наш реферат, Господе колеге, не може дакле да се ограничи на оквир регистровања само конкретно-материјалних чињеница, већ напротив, тај реферат мора изаћи из тог уског оквира и осврнути се и на извесне друге, макар и апстрактне појмове, који су у вези са социјалном структуром наше друштвене целине.

Ни једна, па макар само делимично апстрактна, тема не даје се изводити без претходног постављања извесних претпоставака.

Те претпоставке за нашу тему, делом већ баналне и вулгарне а делом још проблематичне и дискутабилне јесу следеће:

Човек је изразито социјално биће. Његов опстанак и његов напредак више се не да развојити од опстанка и напретка људске заједнице. Почевши од породице, као најмање јединице, у коју он ступа по својој слободној, индивидуалној, вољи па до државе, као највеће регионалне целине, којој он припада по постојећим друштвеним правилима и законима, човек је упућен на живот у људској заједници.

Опстанак сваке људске заједнице, било најмање било највеће, темељи се на више непобитном социјалном закону узајамних обавеза заједнице према појединцу и обрнуто, појединца према заједници.

Међусобни омер тих узајамних обавеза није ни једнак, ни константан.

У најмањој, породичној, или задружној, заједници тај је омер по правилу, доста уравнотежен и скоро раван један према један, јер породица, исто по правилу, чини прототип једне алтруистичке заједнице.

Код заједница пак већег и највећег обима више не постоји такав посве алтруистички размерник за одређивање узајамних обавеза, већ превладава примена система погодбе послопримца са послодавцем, а посве је природно да се те и такве погодбе, које се склапају на бази моментано постојеће коњуктуре, материјалне и моралне, помере у сталном правцу користи јаче и моћније целине на штету слабијег и мање моћног појединца. Но, примена тог и таквог, у неку руку присилног система има, срећом, и свог регулатора. Тај регулатор јесте чињеница да је напредак и највеће заједнице тим бољи и тим интензивнији, чим је правилнији и правичнији омер тих узајамних обавеза. С тога тај омер није, и не може бити, стабилан ни за време трајања стабилности социјалног стандарда једне те исте друштвене епохе, али се може тврдити да је у односној епохи ипак константан бар математички збир, тих узајамних обавеза.

Графички ми ову претпоставку можемо учинити попут Питагориног Закона, низом правоугаоних трокута, чија је заједничка хипотенуза константан пречник извесног круга, и на чијој се периферији поређају полови трокута појединих разних сталежа, а чије једне катете претстављају збир обавеза које тај сталеж мора испуњавати, дочим друге катете претстављају протувредност коју заједница даје непосредно том сталежу. Свеопшти идеал социјалне правде био би постигнут, када би сви ти трокути били идентични а са једнаким катетама. Али то, нажалост за нашу струку није случај. Пол нашега трокута још је далеко од зенита, а компонента нашег рада, нашег труда и нашег скупног, стручног и моралног успеха за добро отаџбине и народа, како ћемо то у току овог реферата доказати, несразмерно је дужа од компоненте еквивалента, материјалног и моралног, који ми зато добивамо од државе и од друштва.

А сада, да ове претпоставке применимо на наш сталеж катастарског геометра. Наш геометар одгојен је у правцу ефикасног рада. Он тражи рад, не само зараде ради, него он тежи и као стручњак и као члан заједнице за тим, да практичном применом свог стручног знања и просветним радом у народу допринесе по један каменчић за што усавршенију изградњу наше миле друштвене палате: државе. А јер је по данашњој коњуктуре државни катастар највећи послодавац за геометра, то се геометри млађе генерације претежно налазе у државној служби.

Коњукура била је за њих повољна. Ни један квалификовани геометар није остао незапослен, сваком од њих била су широм отворена врата за практичну примену његовог стручног знања. Али, та је коњукура била и сувише нагла и та је наглост довела до једне, не само материјалне, него

и моралне трагедије. Сваке године утрпана је маса новопечених геометара у једну буџетску врећу са насловом „Приправник од IX групе“. Такве вреће постојале су, већ од раније, и за старије геометре са одговарајућим натписима VIII—V групе. Дакако да су вреће тих виших група мањег обима, знатно мањег, до микроскопске димензије, вреће за пету групу.

А свака врећа херметички је затворена и пломбирана. На пломби опет други натпис: „Улаз у ову врећу дозвољен је тек после остварења слободног места и кредита“. Године пролазе. Законски рок за унапређење примиче се. У врећама све већа граја: „Стекли смо право за прелаз у наредну врећу“. Али пломбе нису скинуте и прелаз је немогућ. Немогућ из виших државних разлога за потребу штедње у државном газдинству и одржавање равнотеже државног етата — буџета. Пред таквом се ситуацијом налази, из године у годину наше врховно водство и та ће ситуација из године у годину постати све тежа и тежа.

Наша Главна Управа, како ранија тако и данашња под претседништвом нашег уваженог и драгог колеге Николића ради, што радити може. Саставља претставке, исцрпно документоване, шаље депутације, моли и преклиње. И, сада дође једна од ретких светлих тачака у нашем иначе, на жалост, доста тмурном реферату. Њихове депутације наиђу на, преко сваког очекивања, лепи пријем и њихове документоване петиције на потпуно добронамерно разумевање. А и успех, бар привремени успех за ову буџетску годину, не изостаје. Створио га је наш уважени Начелник и омиљени колега г. Др. Краљ својом завидном умесношћу, својим широкогрудним схваћањем и својим срећним даром за проналажења могућности и начина да се геометру учини све што се може. Пријатна нам је дужност, а ја исту од свег срца икупљујем, да г. Дру Краљу, а преко њега и нашем г. Министру, изразим у то име нашу захвалност а исто тако да одамо пуно признање нашој Главној Управи на постигнутом успеху.

Али поред овог, моментано постигнутог успеха, ми ни из далека још нисмо постигли оно што треба да постигнемо. Ваздух је створен само за једну годину дана. А идуће године? Шта ће тада бити? Неће ли тада бити већ исцрпљене све могућности? А која судбина чека наше остале колеге, ако за унапређења могућност неће више постојати?

То су горућа питања на које зебно очекујемо одговор од меродавних. Али господе колеге, поред свих високих и активних гаранција које у том погледу имадемо у добронамерности, увиђавности и широкогрудности наших високих и највиших претпостављених, несмемо се угледати само

у њих, већ морамо и са наше стране покушати да пронађемо један пут који води из те наше сталешке тмице ка светлу социјалне правде.

Тврдим: социјалној правди нашег staleжа не може бити удовољено све дотле, док не буде спроведена системизација места по §-у 46 Закона о чиновницима. Али, та системизација неби смела бити спроведена шаблонски, већ би она морала бити дубоко промишљена и морала би водити рачуна о изузетним приликама које постоје специјално у нашем кадру, за разлику од кадра других струка, у којима постоји урвнотежени регулатор између прилива и природног отпада. Код нас али је млађа генерација до гужве нагомилана, везни кадар средње генерације уопће недостаје, а број службеника старије генерације толико је мален, да је природни отпад, који треба да створи ваздуха приливу, незнатан и посве недостатан.

Надаље наш кадар није хомоген, већ је он један конгломерат службеника средње, више и факултетске школске наобразбе. Из тих разлога системизација треба прво предвидети постепеност толиког низа година, колико их је, по рачуну вероватности потребно да природни отпад у вишим групама дође до изједначења са приливом у ниже групе. Надаље, та системизација треба већ једном да регулише питање оправданог унапређења наших колега геодета и инжињера у одговарајуће њиховој школској спреми више групе и треба нарочито већ једанпут избрисати неправду, која је учињена оној шакици јада наших колега геодета.

Тврдим надаље: потреба редовног унапређења службеника нашега кадра диктована је не само од социјалне правде. Та се потреба намеће и с једног другог момента, етично-моралног. Прве генерације наших младих колега већ прелазе постепено из Секција у катастарске управе. Они, а јер нама не достаје средња, везна, генерација постају брзо шефови Управа.

То је, на први поглед, једна за њих необично повољна коњукура. Али та је коњукура само привидна, тако рекућ само титуларна. А сама титула и само својство шефа још из далека не доноси групу. Те тако имамо шефова, претежно, у деветој и осмој групи. Њихове колеге сродних струка шефови пореских управа и водитељи земљишних књига, иду редовно напред а наши имају пред собом само један велики упитник.

А сада питам: какав углед може такав, само титуларни, а до неизвесности на нижу групу осуђени, шеф једног важног надлештва стећи и уживати у друштву и у народу? Нити је он у материјалној могућности да подигне његов животни стандард на доличну висину, нити може претендовати

на равноправност у службеном саобраћају и друштвеном животу, нити може у народу, који води јоште како рачуна о звању и рангу, за себе и своју управу у целости остварити потвребан углед.

Дакле, системизација места, промишљена и правична, преко је потребна и ми треба да уложимо све наше силе да до ње што пре дођемо.

Али, при том нашем тражењу несмемо затворити очи пред фактом, да у ближој будућности неће бити тако лако за то обезбедити потребне буџетске дотације. Несмемо изгубити из вида и то: наш послодавац, Министарство финансија, није бог зна колико заинтересован на фаворизирању баш нашег сталежа, јер чисто фискални успех оног дела нашега рада и деловања, који непосредно утиче на реализовање буџетских прихода, није у довољно повољној размери са укупним буџетом расхода нашега сталежа. Тај, за нас фатални, кључ неможе поправити ни чињеница, да знатно већи, заправо претежнији, део нашега рада и деловања служи посредно јавности преко мало не сва Министарства а нарочито преко ресора Министарства Правде, Грађевине, Саобраћаја, Пољопривреде и Шума и руда, и тај ће се кључ, по природи важности и првенства фискалних интереса, примењивати на нашу струку све дотле, док је она подређена финансијској струци.

Зато треба наше интензивно настојање ићи за тим, да, ако већ по данас важећој организацији унутарње управе, морамо припасти склопу Министарства финансија, онда бар, да у том склопу будемо једна, у стручном погледу самостална, установа а не једна, како у административном тако и у стручном погледу, подређена нижа грана финансијске струке.

Несумњиво, је, да би добијање те и такве стручне самосталности значило за нас не само материјалну добит, већ и могућност за експанзију наше стручне делатности и за подизање нашег угледа у служби, у друштву и у народу, што је и крајњи циљ и крајња жеља наших настојања.

За остварање могућности, потребних за provedбу системизације места, изгледа да постоји једна утешна перспектива. На ту перспективу упозорио нас је, у свом савршеном стручном реферату колега инж. г. Костић. Његову тезу, да се реорганизацијом и усавршавањем геодетских радова, применом савремених метода, а нарочито фотограметрије, постигну бржи и ефикаснији резултати, треба да свесрдно поздравимо и подупремо.

Ова је теза, како смо сазнали, ствар озбиљног проучавања у Одељењу и ми можемо само желити, да ово проучавање да позитивне и повољне резултате.

Време је новац. Бржи метод и ефикаснији је метод. А то нама може отворити наду, да ће наша тежња за преустројство наше организације и за provedбу системизације места бити provedљива без потребе знатног појачања бар редовног нашег буџета.

Чули сте господо колеге, што у том правцу желимо и тражимо. А сада Вас молим да саслушате и наличје тих жеља.

У уводу поставили смо међу осталим претпоставкама и ту: да постоји специјални закон реципроцитета обавеза између целине и појединца, као и то да је математички збир варијабних компонената тих обавеза релативних константан, бар за време трајања извесне коњуктуре једне друштвене епохе. Примењено на нашу тему то би значило: наш послодавац тражи од нас по праву у данашњици владајућих социјалних Закона, компоненту рада и морала толике дужине, да иста, плус компоненте протувредности, коју нама послодавац даје у виду плата, положаја и грађанских права, чини у математичком збиру једну одређену константу.

Ми тврдимо, да компонента послодавца нема праву дужину. А како стоји са нашом компонентом? Тврдим, да та наша компонента, у часу кад ступамо у службу, пуни свежег знања и пуни младеначког полета, чак и прелази одређену дужину. Тврдим али и то: да неможемо негирати извесно опадање те дужине у даљем току нашег службовања. То је посве природно. Наша је служба и физички и умно тешка и напорна, те се ми неминовно исцрпљујемо пре времена. Надаље, ми старимо, губимо у полету и наша се компонента, све више и више приближава одређеном полу. Рекох, то је природно и на онсову тих природних појава одређен је, по социјалним законима, и пол нашег трокута, не на бази радне снаге и полета младе генерације нити на бази индивидуалне способности најбољих међу нама, већ је тај пол одређен према опћем калибру, стручном и моралном, једног стандардног типа солидне средине.

Испод тог стандарда не смијемо, ни у ком случају а ни по коју цену, да се спуштамо.

Нећу да говорим о оним, хвала Богу изузетно ретким, случајевима у којима се појединац нагло сроза испод тога стандарда, било услед стручног било услед моралног дефекта. Ти и такви жалосни случајеви нису предмет наше теме.

Него ћу да говорим о једној другој појави, која до душе још није опћенита, али за коју постоји опасност да би она могла постати опћенита, ако се ми сами на време не тргнемо. Реч је о скоро неминовном губљењу везе са потребним стручним стандардом наших колега код катастарских управа. Крај крајева томе се није чудити. Геометар катастарске

управе западне у један делокруг, који је претежно административно-манипулативни. Геодетско-техничка грана његовог пословања и по обиму и по начину извођења, ставља само повременске и минималне захтеве на његову стручну спрему. У крајевима графичког премера ова чињеница долази дакако још потенцираније до изражаја. Надаље, наше колеге у срезу, удоме се, стварају породице, рађају децу и њима је пуна глава већ кућних брига. У бироу пак притискава га администрација и манипулација. Он од распореда земљарине и разно разних пискарања не може да дигне главу. Дакако, да он под таквим околностима и у таквом милијеу нема ни прилику да интензивном геодетском праксом очува бар његово изворно стручно знање, па камоли да има вољу и времена, пратећи стручну литературу, да се усавршава у струци и да иде са струком напред.

Тако се, скоро неминовно, дешава да његова стручна компонента изгуби додир са полом који је одређен трокутом наших обавеза. Али послодавац има право, а ова је теза црвена нит аргументације нашег реферата, на испуњење наших обавеза на подлози бар оног знања, на основу којег смо примљени у службу.

Данас сутра наћи ће се и геометар катастарске Управе пред озбиљним геодетским задатцима, било да мора такве радове преиспитати, било да их сам мора изводити. За подручје Дунавске и Савске бановине то је већ сада у знатној мери случај, јер се тамо изводе комасације и премери већег обима. А и Дринска бановина стоји на прагу обимних радова. Нов премер једног широког појаса дуж реке Дрине завршава се, обновљен је премер града и околине Сарајева, приступа се и премеру других вароши, радови Дирекције шума око премера државног шумског земљишта не само да ће се, почевши од ове године у великом обиму извршити делом нумеричком методом, већ постоји озбиљна намера, за допуну тог премера, исто тако делом нумеричком методом од стране катастарских управа.

Све те задатке, а они су тек почетак будућег геодетског пословања катастарског геометра, не смију њега наћи неприправног. С тога нама наш сопствени интерес као и општи интерес наше струке и нашег угледа налаже, да не запуштамо наше стручно знање, већ напротив, да га, стално пратећи стручну литературу, допуњавамо и да докажемо да нисмо, ни у старијим нашим годинама, ни под штетним утицајем нашег поразног, претежно вангеодетског, службовања при катастарским управама, изгубили везу са струком, и када нам буде поверен ма какав тешки геодетски задатак, да смо у стању њега са успехом извршити.

А сада да се мало посветимо и другим актуелним питањима, која тангирају са једне стране специјално наше ко-

леге са новог премера а са друге стране, бар за сада, само наше колеге при катастарским управама.

Горућа питања за колеге на новом премеру јесу првенствено систем паушала и систем размештаја.

Да се осврнем најпре на систем паушала. Детаљна анализа материјалних одредаба, за које иначе већ постоји доста исцрпан и обиман материјал, лежи ван оквира наше теме, јер је тежиште нашег задатка у томе, да испитамо и анализирамо поглавито социјално-етичку оправданост или неоправданост тог система.

Одбацити, а лимине, систем паушала не би било ни објективно ни промишљено. Тај систем сам по себи, а подвлачим да говорим само о начелима тог система а не конкретно о начину како се он код нас примењује, има без сумње, и ако му поричем социјалну оправданост, ипак свој економско-ефикасни „резон д етр“. Такав систем, детаљно и промишљено разрађен и умешно примењен, могао би да даје појединцу-послопримцу потстрека и полета за што ефикаснији рад а послодавцу тај систем омогућава реалну калкулацију, временску и материјалну. Али код тог система постоји, већ у основу, опасност да се потстрек и полет послопримца може потенцирати до несавесног такмичења, једино у циљу постигнућа материјалног успеха, па макар на рачун колегијалних обзира и квалитета рада, а са друге стране да се калкулација послодавца помери у правац експлоатације.

У оквиру наше теме интересује нас начелно питање да ли је систем паушала социјалан или не. Тврдим, и покушаћу да то докажем, да систем паушала не одговара у целости постулатима социјалне правде. Тај и такав систем спушта жива бића, равноправне чланове људске заједнице, на ниво механичког строја, једнаког типа и једнаке погонске снаге.

Тај систем темељи се на чисто материјалистичкој тези, да је за одређивање величине извесне, унапред одређене, зараде једино меродавна количина постигнутог успеха, без обзира на разлике индивидуалног физичког напора и умног труда, који је појединац морао уложити у циљу бар приближног постизавања те количине.

Под претпоставком једнаког квалитета рада, тај систем фаворизира физичко јачи и умно надаренији индивидум на штету физичко слабијег и умно мање надареног.

Али тај квалитет није и не може бити посве једнак а под таквом претпоставком различитог квалитета једнаке количине, тај систем доводи до апсурда да фаворизира до оне, доста широке границе површности која се ни преиспитивањем рада не даје у целости утврдити, мање савесног такмичара на штету његовог друга, који је — да се парадоксално изразим — сувише оптерећен савесношћу.

Тај систем дакле не води и не може, већ по свом чисто материјалистичком начелу, водити рачуна о томе да баш телесно слабији или умно мање надарени или до крајности савесни раденик мора уложити много више физичког и умног труда, а да би могао постићи ону количину, коју телесно јачи или умно надаренији, или са мањом дозом савести оптерећени раденик релативно лако постизава.

Тај систем, негирајући либерална начела Уредбе о путним трошковима о извесном признавању права на дневницу обољелом чиновнику, избацује из строја сваког оног такмичара, који услед оболења не успе да на време стигне на циљ.

За потврду тих тврдња набројани су на секцијским и главним скупштинама нашег Удружења толики маркантни примерци, да више нема потребе за њихово поново набрајање.

По свему томе долазимо до закључка да је наша социјална и колегијална дужност, ако меродавне молимо да се укине паушални систем.

Држимо да су данас већ отпали они разлози који су, за време нашег тада још недовољног искуства и наше тадање још непотпуне разрађености, можда донекле и оправдали уважање тог система.

Свесни смо, да ће испуњење овог нашег тражења извесном броју наших колега ићи и на материјалну штету, али ми држимо да имамо социјално и колегијално право, да и од њих тражимо те појединачне жртве за добро целине нашега staleжа.

Друго актуелно питање, које тангира првенствено наше колеге са новог премера, јесте начин, по којему се врши њихов годишњи размештај. И ако, са пуно задовољства и захвалности, констатујемо да се тај размештај сада већ врши са много већом обазривошћу, ми се са овом ублаженошћу не можемо задовољити, већ молимо и тражимо, да се тај размештај врши у виду премештаја, а по законским прописима, који важе за све друге ресоре само не за наш ресор. Пратећи Службене новине, читамо Указе и одлуке о премештају чиновника других струка, по потреби службе, а уз право на накнаду селидбених трошкова.

Код свих других ресора оствара се за то буџетска могућност, а само катастарски геометар мора раскућити, када добије декрет о „размештају“ уместо декрета о „премештају“.

Колегама са новог премера нека буде утеха та, да ово питање тангира и њихове колеге из катастарских управа. Истина, не опћенито, а не у виду „размештаја“ већ под кринком „премештаја о властитом трошку“ за који они даду свој пристанак по оној народној „Драге воље кад се мора“.

Не би радо прекорачио оквир реалне и објективне анализе наших невоља. Али код предњег питања као и махом код низа других питања које ћемо, ето сада, третирати под насловом „Катастарске Управе“ испољава се константно једна жалосна чињеница а наиме та, да смо, услед својевремено посве погрешно утврђених основних потреба катастарског етата, избачени из строја и деградирани на другоразредност. У оквиру данашње наше организације и по данас важећим начелима о неповредивости буџетског волумена, ни наше Одељење није у стању изводити нас на пут потпуне равноправности са другим струкама, већ се и оно мора послужити мерама за које, дубоко сам уверен, само зна да нису првокласне.

А сада Вас, господо колеге, молим да ми поклоните још мало Ваше стрпљење и да саслушате једну тужну причу, причу о пепељуши наше струке, причу о катастарским управама.

Ракох мало пре, да је основно утврђење наших потреба својевремено уследило погрешно. Главни узрок те, сада више врло тешко поправљиве чињенице, лежи у томе, што тада институција катастарских управа у границама предратне Србије и једном делу данашње Савске и Дунавске бановине још уопће није постојала и што тадањи творци нашег етата нису били довољно упознати ни са важним јавним задатцима катастра ни са структуром и најбитнијим потребама катастарских управа.

Катастарске Управе, које су, и то у непотпуности, постојале само на територијама ван подручја пројектованог новог премера, сматране су као једно нужно зло, којему је једини задатак, колико толико, чувати мапе и операт застарелог премера и давати пореским управама податке за разрез земљарине.

Применом тог погрешног мишљења не само да је укинута наша тадања самосталност и да су буџетске дотације катастарских Управа утврђене у посве нереалним и недостатним износима, већ је учињена још и та грешка да су подручја извесних управа, спајањем више срезова у једну управу, утврђена за апсурдно велика подручја.

Катастарске Управе, које су до тада, под водством самосталних Обласних Дирекција Катастра, биле самостална техничка надлештва и које су имале, бар релативно dostatне, дотације, које су имале своје одговорне манипулативне чиновнике и своје служитеље, срозане су од једном на ниво несамосталних архива мапа и пореских писарни. Изгубили су свој самостални делокруг, изгубили су своје одговорно манипулативно чиновништво и своје служитеље, изгубили су велики дио дотадањих материјалних дотација и добили су, као протувредност: право на писање безброја разноврсних

уверења, право на састав распореда земљарине и на разрез основног и допунског пореза као и право и дужност на примену новог катастарског Правилника VII/II. Присутни колеге из катастарских Отсека и катастарских управа сагласиће се, надам се, са мојом тврдњом: да је административно-манипулативни задатак катастарских управа порастао у толикој мери, да га не можемо савладати са данас расположивим особљем и средствима, као и то: да ово деловање иде на уштрб нашем правом јавно-геодетском задатку и то у толикој мери, да постепено губимо право на опстанак као јавна геодетска техничка установа.

Збир задатка данашњих катастарских управа најјасније се може уочити у виду мозаика, састављеним из безброја мањих и већих, лакших и тежих каменчића.

Тај мозаик садржи, како ван Правилника VII/II, тако и у самом том Правилнику поред каменчића који су неопходно потребни или мање потребни чак и непотребни, још и такве чија би се величина дала знатно смањити без уштрба циља коме они служе.

Сувише би нас далеко одвело, ма да би то било интересантно и поучно, када би смо сваки каменчић тог мозаика хтели сада систематски испитивати, у погледу његове тежине и димензије и правог његовог положаја.

То треба да буде предмет детаљног и темељитог претреса једне нарочите конференције искусних катастарца, шефова Отсека и Управа.

Ту анкету заговарам, са знањем и по начелној сагласности претпостављених, већ годинама и до ње ће валда данас сутра ипак доћи.

Та анкета требала би, поред горе истакнутих питања, да даје своје начелно мишљење и о неминовној потреби разграничења чисто геодетско-техничког пословања од манипулативног делокруга катастарских управа, и преношење манипулативних задатака на одговорне, указне, манипулативне чиновнике.

Надаље би та анкета требала дати своје мишљење и свој предлог о аутентичном тумачењу и о правичној и једнообразној примени оних законских прописа, који се односе на дужности и на права катастарског геометра, када он, као јавно постављени вештак, врши вештачење по позиву судских и управних власти.

Геометри-јавни вештаци препуштени су данас, у помањкању децидираних прописа о њиховим дужностима и правима, на нахођење судије или управног чиновника, те би било неопходно потребно, у споразуму са Министарством правде, регулисати уредбом или правилником, њихова права као и израдити једну тарифу, која ће регулисати материјална права геометра-вештака. Та анкета требала би се освр-

нути и на питање дневница кат. геометра, у погледу којих су, без ма какве потребе, и без ма каквог оправдања, кат. геометри запостављени иза свих других струка.

Даљи задатак те анкете требао би бити тај, да она даје своје мишљење и ставља конкретан предлог по питању права геометра за легализовање потписа странака на приватним листовима односно деобним уговорима. Ово је питање исцрпно разрађено у чланку који је оштампан у петом броју нашег Гласника те отпада потреба за даље детаљно образложење.

За остварење замисли о реорганизацији и упрошћењу наших радова постоји чак, и тај, за данашњицу веома важан моменат, да ће се тим упрошћењем и том реорганизацијом моћи уштедити знатно време а које ће се, без буџетског повишења, моћи искористити за извршење стварног геодетско-катастарског рада.

Толико о пословању катастарских управа.

А сада да бацимо један кратак поглед на услове, под којима катастарски службеници то пословање морају да врше.

На те услове утиче, као основно зло, недостатност средстава и наша несамосталност.

Недостатност буџетских средстава скоро је непробродива. Али не само та чињеница упућује нас на редукцију наших најосновнијих потреба на скоро невероватан минимум, већ постоји још једна појава која нама те, и онако мале, дотације још даље крњи.

Ми нисмо, наиме, наредбодавци за те кредите и ти кредити нису буџетом предвиђени као засебне позиције, већ су исти саставни део односних партија и позиција кредита Финансијских Дирекција.

Једна од најнеопходнијих потреба је, да се кредити по струци катастра уврсте у буџет као засебне партије и позиције и да за њих, већ ако шеф Отсека не може бити самосталан наредбодавац, онда бар осигура њихову апсолутну неповредивост за сваку другу сем катастарску сврху.

Друга витална потреба јесте та, да се смештају катастарских управа посвети већа пажња. Данашњи смештај катастарских Управа великим делом не само да не удовољава ни хигијенским ни пожарним прописима, већ су, местимице, катастарске управе смештене о трошку и по милости општина, а само за време трајања те милости и то каткада у недостатним, нехигијенским, несигурним и неугледним просторијама. Не бежим од тога да тврдим да и ова околност, која нас потискава у зависност од опћина, смањује углед катастарских управа.

Стога је друга неопходност та, да се што пре приступи изградњи државних зграда за смештај финансијских надлежстава а првенствено катастарских управа. Како, за бар по-

степеном остварење ове неопходности, постоји баш сада материјална и законска могућност, то молимо меродавне да се овом виталном питању изволи посветити што већа и интензивнија пажња.

Слика мучног стања катастарских управа неби била потпуна, када се не би осврнули и на питање манипулативног особља катастарске струке.

Ти манипулативци били су, бар на подручју раније Босне и Херцеговине, чиновници све до доношења Закона о чиновницима. После ступања на снагу тог Закона они су — није мени познато на основу којих законских прописа — деградирани на својство званичника или дневничара.

Од тада врше тешку и одговорну дужност манипулативних службеника, који требају и да заступају шефа Управе, махом дневничари. Дневничари са врло малим платама. Али ни то није све. Уобичајила се је била пракса да се они, ма да имају прописану школску спрему и да самостално врше канцеларијско-манипулативне радове, постављају у својству дневничара-служитеља с тим, да поред редовне писарничке дужности врше још и служитељске послове. Препуштам, без коментара, суду овога форума да он сам оцени асоцијалност таког дојучерашњег поступка, као и његов штетни уплив на углед катастарских управа. Велим, дојучерашњег поступка, јер могу са пуно задовољства и захвалности констатовати, да је увиђавношћу меродавних скинуто са дневног реда бар питање тих, на служитеље деградираних, манипулативаца.

Али тиме је учињен само један мали корак напред. Радикално решење горућег питања манипулативних службеника и служитеља остало је у својој суштини и надаље отворено и оно, опет из буџетских разлога, неће се ни моћи решити преко ноћи.

Али би се могло решити бар то: да се нашим квалификованим дневничарима, ако уследи њихово превођење у чиновничке приправнике, признају године дневничарске службе за пензију, нашто они имају материјално право, јер они улажу у њихов потпорни фонд од прилике исто толико колико износи пензиони улог приправника, и ти њихови улози пропадају у корист фонда даном њиховог постављења за приправника.

У погледу служитеља-дневничара било би, већ по сили постојећих бановинских уредаба о минималним надницама потребно, да њихове наднице буду у складу са тим уредбама, што при данашњим slabим буџетским дотацијама није случај.

Завршио сам, Господо Колеге, Сарајевској Секцији поверени реферат и предајем га овом форуму, надајући се извољном проучавању изнетих предлога од стране претпостављених и добронамерној критици и дискусији од стране присутних колега.